

СИНИЯТ РАСТЕЖ КАТО СТРАТЕГИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

Мария Станимирова
Икономически университет - Варна

THE BLUE GROWTH STRATEGY FOR SUSTAINABLE TERRITORIAL DEVELOPMENT

Mariya Stanimirova
University of economics - Varna

DOI: <https://doi.org/10.36997/ARA2021.23>

Резюме

Устойчивото териториално развитие в съвременните условия е насочено към търсене на допълнителни възможности районите да запазят своята конкурентоспособност при максимално използване на наличните местни ресурси, като едновременно с това създадат условия за инвестиционна подкрепа на дейности, насочени към запазване, поддържане и подобряване на околната среда. В обхвата на т.нар. „синя икономика“ се интегрират дейности като: рибарство; производство на продукти от риболов и аквакултури; крайбрежен туризъм; сини биотехнологии и др. Стратегията за „син растеж“ е насочена към устойчиво териториално развитие на рибарските области чрез инициране, подпомагане и интеграция на усилията и дейностите на всички заинтересовани страни за постигане на стратегическите цели. Целта на настоящия доклад е да се представят резултати от изследване на нагласите на представители на местния бизнес, публичната администрация и научните среди за развитие на дейности в обхвата на синята икономика в крайбрежната зона на територията на Местна инициативна рибарска група (МИРГ) Варна-Белослав-Аксаково. Обобщени са ключови стратегически направления за развитие като основа на бъдеща стратегия за развитие на територията.

Ключови думи: *синя икономика; син растеж; рибарска област; местна инициативна рибарска група*

JEL Класификация: *O13, R11*

Abstract

In modern-day conditions, sustainable territorial development aims to find additional opportunities for regions to maintain their competitiveness while maximizing the use of available local resources and creating conditions for investment in activities that preserve, maintain and improve the local environment. Activities such as fishing, the production of fishery and aquaculture products; coastal tourism; blue biotechnology fall within the scope of the so-called "blue economy". The Blue growth strategy is focused on the sustainable territorial development of fishing areas by supporting, initiating change and integrating the efforts of all stakeholders to achieve the strategic objectives. The main purpose of this report is to present the results of a survey which examines the attitudes of local business representatives, public administration and academics towards the development of activities in the coastal zone of the Local Fisheries Initiative Group (FLAG) Varna – Beloslav - Aksakovo within the

blue economy. On the basis of a future development strategy, strategic areas of development are outlined.

Keywords: *blue economy; blue growth; fishing area; local fisheries initiative group*

JEL Classification: *O13, R11*

Стратегията за „син растеж“ е насочена към устойчиво териториално развитие на крайбрежната зона чрез инициране, подпомагане и интеграция на усилията и дейностите на всички заинтересовани страни за постигане на стратегическите цели. Това изисква разработването и приложението на стратегии за развитие на областите да става с активното участие на местните лица и да е фокусирано към обслужване на нуждите, капацитета и перспективите на местните икономически субекти и местното население. Форма за интегриране на усилията на местната общност са публично-частните партньорства.

Целта на настоящия доклад е да се представят резултати от проучване¹ на нагласите на представители на местния бизнес, публичната администрация и научните среди за развитие на дейности в обхвата на синята икономика в крайбрежната зона на територията на Местна инициативна рибарска група (МИРГ) Варна-Белослав-Аксаково. Обект на изследване са представители на следните целеви групи: морска индустрия; общинска администрация; структури на гражданското общество (СГО) и представители на научни среди.

В обхвата на т.нар. „синя икономика“ се интегрират дейности като: рибарство; производство на продукти от риболов и аквакултури; крайбрежен туризъм; морски превози; вътрешен воден транспорт; корабоплаване на къси разстояния; пътнически фериботни услуги; ветроходство и яхтени пристанища; круизен туризъм; вятърни електроцентрали; добив на нефт и газ в морето; дейности по защита на бреговата ивица (вкл. наблюдение и контрол); сини биотехнологии и др. Тези дейности са взаимосвързани и взаимозависими, включително по отношение на достъп до инфраструктурни обекти като пристанища, електроразпределителна и пътна мрежа и др. Основна стратегическа цел в обхвата на стратегията за син растеж е поддържане и развиване на заетост чрез диверсификация и икономическо и социално пререструктуриране на територията. Като диверсифицирана дейност със съществено значение на територията на МИРГ се

¹ Изследването е осъществено от автора на този доклад, в изпълнение на ангажименти по проект BG14MFOR001-4.007-C0001 “Наука, иновации, история и устойчивост – предпоставки за висок икономически „Син растеж“. Допитванията до идентифицираните заинтересовани страни са проведени в периода юли – септември 2020 г.

разглежда развитието на морски, крайбрежен и круизен туризъм. Това предполага анализ на нагласите на местното население, общинската администрация и местните общности за развитие на дейности, различни от рибарството и по-конкретно туристически дейности. По този начин се предоставя възможност на местните участници да дискутират проблемите на съответния район, възможностите за развитие на устойчиви диверсифицирани дейности и да подпомогнат извеждането на идеи за развитие.

На територията на общините Варна (община Аспарухово), Белослав и Аксаково е учредена обща местна инициативна рибарска група (МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“). МИРГ представлява независима и доброволна организация на представители на местната власт, стопанския и неправителствен сектор.

Преобладаваща част от изследваните представители на бизнеса са от общ. Варна (70%), което е напълно обяснимо, предвид размера и икономическото развитие на населеното място като областен център. Същевременно, не е малък относителният дял на изследваните представители от общ. Белослав (20%) и общ. Аксаково (10%), което позволява да се достигне до извод, че ключовите представители на бизнеса, свързан с рибарството в тези общини, е обхванат от проучването. В изследването са обхванати икономически субекти с основен предмет на дейност като: пристанищна администрация; риболов; морски транспорт; ремонт на лодки и съоръжения, свързани с морето; изработка на метални изделия; производство на стъкло; услуги в областта на морския транспорт; търговия с нефтени продукти; консултантска дейност; строителство; търговия; обучения на персонала; информационни услуги и др.

Отзовалите се за участие в изследването представители на научните среди са от: Институт по океанология при БАН; Институт по рибни ресурси – Варна (при ССА), както и от висши училища, регистрирани на територията на обл. Варна – Икономически университет – Варна; Морско училище и др.

Изследваните представители на структури на гражданското общество са представители основно на сдружения с публична полза (84%). В изследването са обхванати и представители на фондации (14%), както и на сдружения в частна полза (2%).

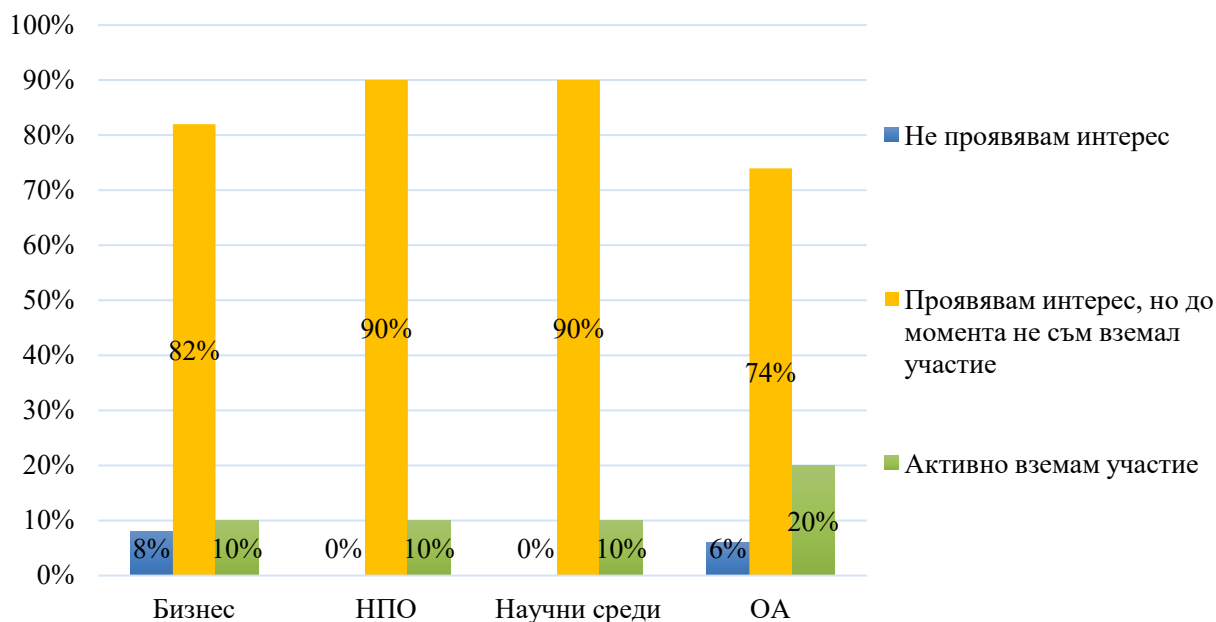
Съществено значение за настоящото изследване представлява запознатостта на изследваните лица от съответните целеви групи със същността и функцията на Местната инициативна рибарска група (МИРГ) „Варна-Белослав-Аксаково“.

Таблица 1

**В каква степен сте запознати със същността и функцията
на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“**

Степен на запознатост	Бизнес	НПО	Научни среди	ОА
Изобщо не съм запознат	6%	0%	0%	2%
Отчасти съм запознат	54%	74%	80%	64%
Запознат съм	40%	26%	20%	34%

Средните оценки за степента на запознатост на изследваните целеви групи със същността и структурата на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“ са близки и относително високи, като варират от 2,20 до 2,34 по 3-степенна скала, където 1 е изобщо не съм запознат, а 3 – запознат съм. Прави впечатление, че все още има представители на общинската администрация (2%), които декларират, че изобщо не са запознати с дейността на местната инициативна група. От изследваните групи най-висок е дялът на представителите на бизнеса (40%), които се определят като запознати с дейността на рибарската група. В значителна степен запознатостта на изследваните лица може да се обясни с тяхната съпричастност към дейността на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“ (Фигура 1).

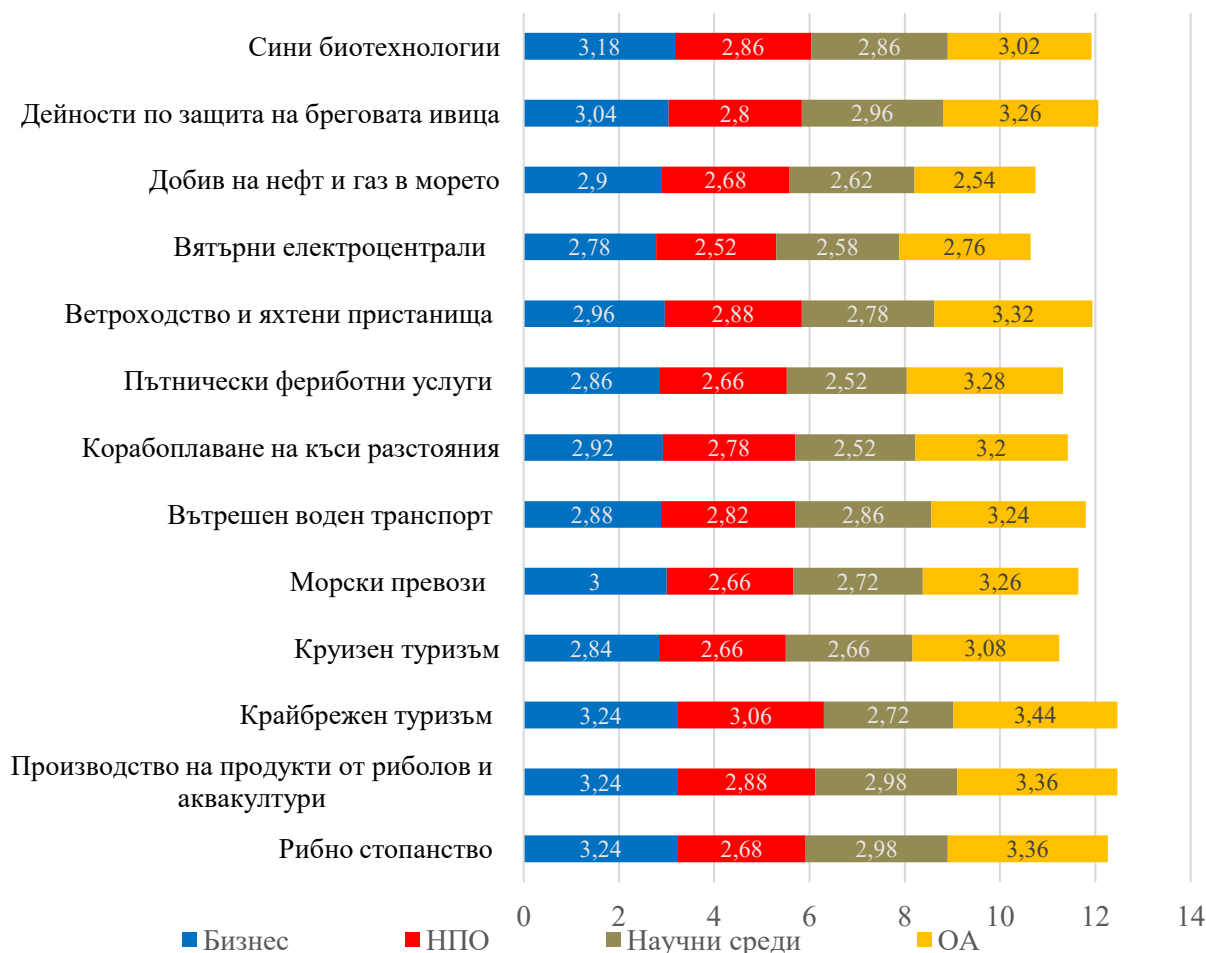

Фигура 1. Съпричастност с дейността на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“

Много висок относителен дял от изследваните представители на всяка целева група са съпричастни с дейността на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“, но до момента не са вземали участие във форми на сътрудничество в тази област. Това се отнася за 82% от представителите на бизнеса; 90% от представителите на НПО и научните среди и за 74% от представителите на общинската администрация.

Значението на сформирания МИРГ е оценено като „по-скоро важно“ за развитието на рибарската област, като „по-скоро високо“ за представителите на бизнеса, научните среди и НПО и като „много важно“ за респондентите от страна на публичната администрация (ползвана е четири степенна скала за оценка, където 1 е негативната, а 4 – позитивната част на скалата).

При оценка на стратегическото значение на основни икономически дейности в обхвата на синия растеж за развитието на изследваната рибарска област, от позициите на всяка от изследваните заинтересовани страни са анализирани и оценени екологичният и административният капацитет (Фигура 2).

Фигура 2. Значение на икономически дейности за стратегическото развитие на рибарската област

Според всички респонденти, от първостепенно значение за стратегическото развитие на рибарската област са следните дейности са:

- крайбрежен туризъм (в т.ч. хотелиерство и ресторантьорство, туристическа агентска дейност и други в обхвата на крайбрежната зона).
- рибно стопанство (в т.ч. риболов, развъждане и отглеждане на риба).
- производство на продукти от риболов и аквакултури;
- сини биотехнологии;
- дейности по защита на бреговата ивица .

Относително високо оценени от всички целеви групи са дейности, свързани с транспорта като:

- вътрешен воден транспорт;
- морски превози;
- ветроходство и яхтени пристанища (приоритетно направление според представителите на общинската администрация).

Прави впечатление близостта в средните оценки за значението на икономическите дейности за стратегическото развитие на рибарската област. Това може да се интерпретира по начин, че респондентите не фаворизират една или друга икономическа дейност, а ясно съзнават, че икономическото развитие е възможно по линия на интеграция на широка палитра бизнеси, които нерядко са обвързани помежду си като скачени съдове. Това от една страна е добре в периоди, в които няколко икономически дейности започват да се развиват по-бързо, защото тяхното развитие ще стимулира взаимосвързани браншове. В периоди на криза могат да се очакват обратните ефекти – при слаба диверсификация и силна обвързаност между икономическите дейности може да се мултиплицират стагниращи ефекти.

Като част от анализа на капацитета на територията на МИРГ „Варна (Аспарухово)-Белослав-Аксаково“ за развитие на синята икономика са проучени ключови характеристики и въздействащи върху рибарството фактори.

Анализът на характеристиките е осъществен посредством твърдения, за които всеки от представителите на изследваните целеви групи е помолен да оцени степен на съгласие (респективно несъгласие) дали се отнасят за територия на изследваната МИРГ. Обобщените оценки са представени на Фигура 3. Използваната скала за оценка е от 1 до 4, където 1 е категорично не съм съгласен, а 4 – напълно съм съгласен. Оценките на всяко от включените в анализа твърдения са в границите от 2 до 3, т.е. няма характеристика, за

която изследваните лица да считат, че във висока степен се отнася за рибарството на територията на МИРГ „Варна-Белослав-Аксаково“ (Фигура 3).

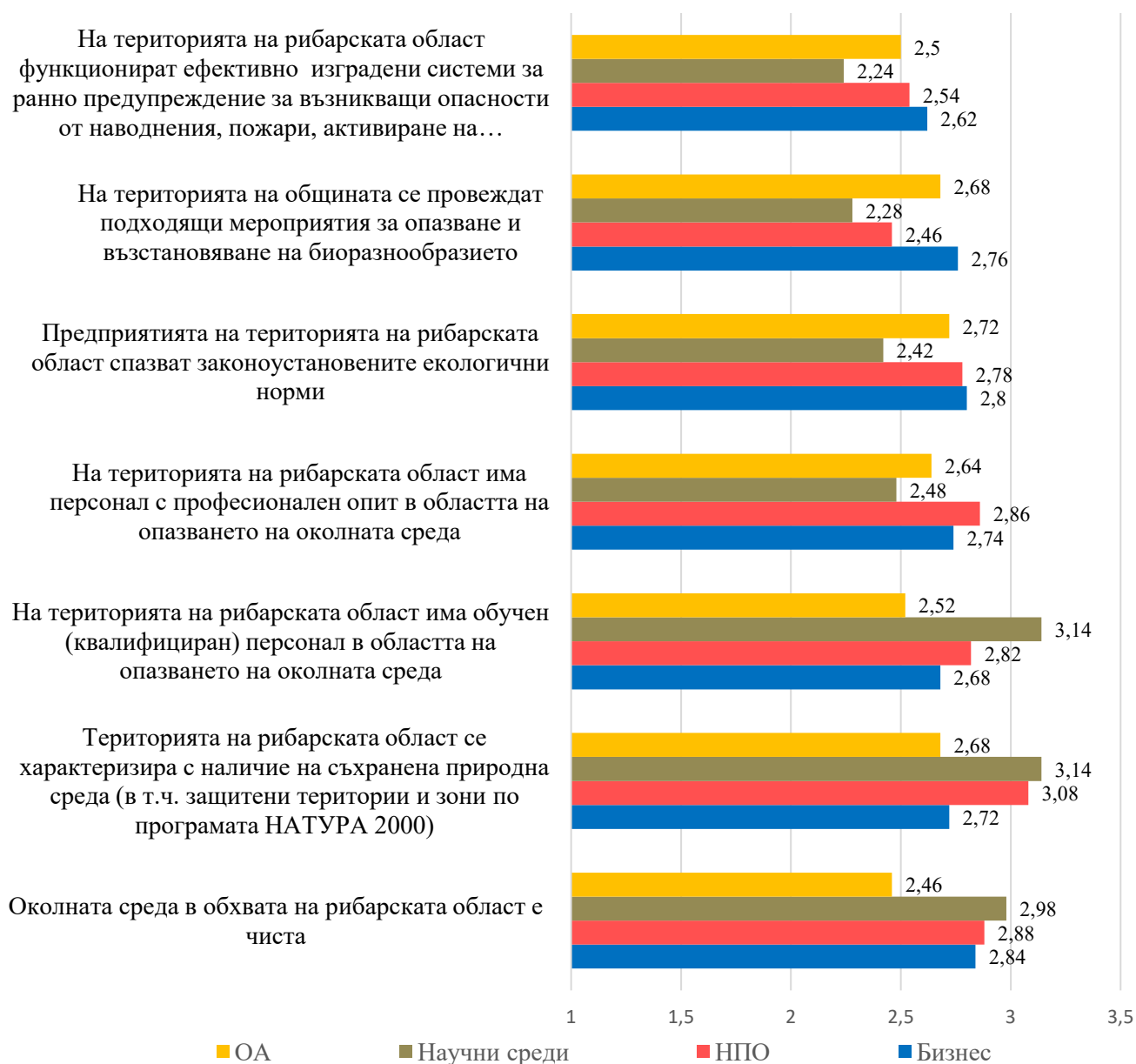
Фигура 3. Характеристики на сектор "Рибарство" в обхвата на територията на МИРГ "Варна-Белослав-Аксаково"

Формираните средни оценки (изчислени са като средно аритметични величини от средните оценки на изследваните целеви групи) са много близки и варират в границите от 2 до 3, т.е. оценката не може да бъде определена нито като ниска, нито като висока. Независимо от посоченото, относително по-високо са оценени качеството на продуктите от риболов и аквакултури (средна оценка 2,78) и атрактивността на територията на МИРГ с производството на риба (средна оценка 2,76). Най-слабо е оценено качеството на инфраструктурата и на предоставяните на рибарските общности услуги (средни оценки 2,53).

Фигура 4. Средни оценки на характеристики на сектор "Рибарство"

Екологичният аспект на капацитета на рибарската област за развитие на дейности в обхвата на синия растеж е оценен с помощта на блок от твърдения, касаещи опазването на околната среда, за които изследваните представители на всяка от четирите целеви групи са помолени да изразят съгласие (респ. несъгласие).

Фигура 5. Средни оценки за характеристики на околната среда в обхвата на рибарската област

Данните на Фигура 5 показват, че обхванатите в проучването представители на научните среди по-скоро не са съгласни с твърдението, че изградените на територията на рибарската област системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, свлачища и др. са ефективни (средна оценка 2,24), скептични са, че се провеждат необходимите мероприятия за опазване и възстановяване на биоразнообразието (средна оценка 2,28), че се спазват законоустановените екологични норми (средна оценка 2,42). По изброените твърдения оценките на останалите три целеви групи – бизнес, НПО и общинска администрация са относително по-високи и по-скоро позитивни. Интерес представлява мнението на представителите на научните среди, че на

територията на рибарската област по-скоро има квалифициран персонал в областта на опазването на околната среда (тук е регистрирана най-висока средна оценка от изследваните целеви групи - 3,14), но персоналят няма професионален опит в тази област (най-ниска оценка от всички целеви групи – 2,48). Изследваните представители на научните среди най-високо от всички оценяват наличието на територията на рибарската област на съхранена природна среда (средна оценка 3,14), както и че околната среда в обхвата на рибарската област е чиста (средна оценка 2,98).

Представителите на общинска администрация, бизнеса и НПО дават относително по-високи оценки на функционирането на системите за превенция срещу възникващи бедствия и аварии, провеждани мероприятия за опазване и възстановяване на биоразнообразието, спазването на екологичните норми. Относително по-ниско оценяват чистотата и степента, в която околната среда е съхранена.

С отделен блок от твърдения е анализиран административният капацитет на територията на рибарската област. Оценките са по четири степенна скала, където 1 - определено не се отнася, а 4 – категорично се отнася.

Най-високи оценки на всички включени в оценъчния блок твърдения дават представителите на общинската администрация. Това е напълно обяснимо най-малко поради факта, че касае изпълнявани от тях дейности (оценките по всички изброени направления са високи - над 3,00).

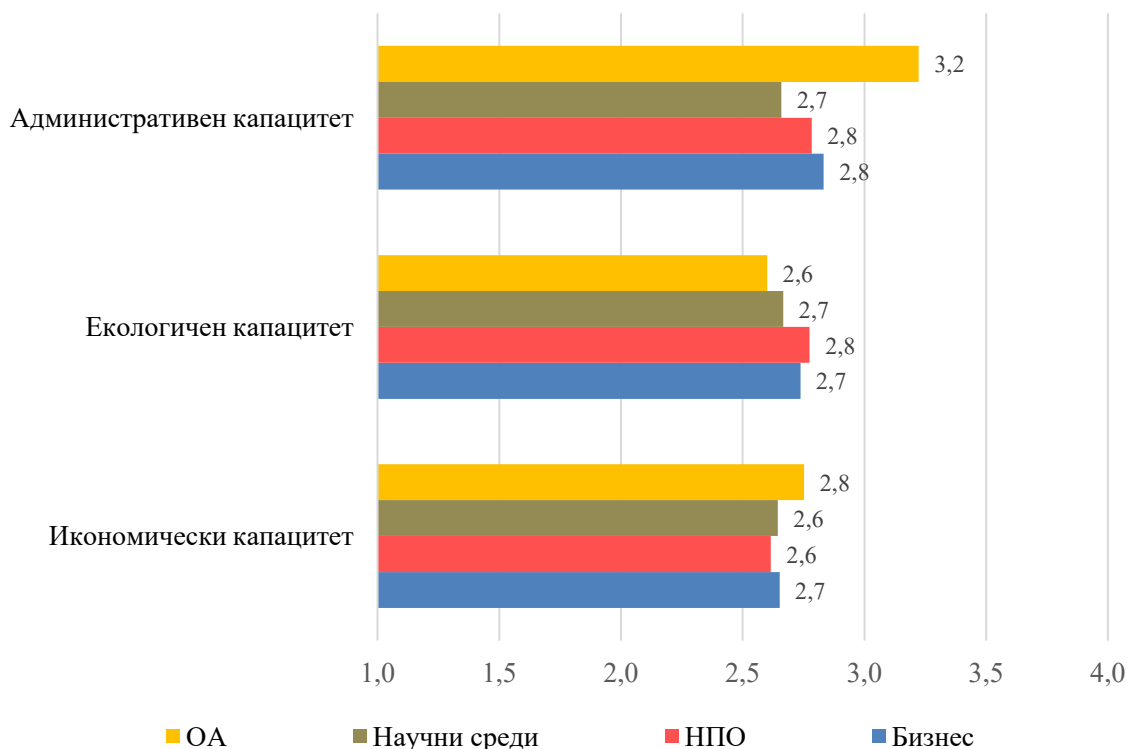
Акумулираните данни показват, че преобладаваща част от всички изследвани представители считат, че местната власт по-скоро ефективно прилага разработени стратегически документи за развитие на територията на рибарската област; разработени са системи от показатели за наблюдение и оценка на стратегическите документи; за показателите за наблюдение е осигурена информация от надеждни източници; умения на служителите в администрацията за управление на проекти и наличието на територията на общината на условия за административно обслужване на гражданите и бизнеса по електронен път.

Фигура 6. Средни оценки на съгласие с твърдения за административния капацитет на рибарската област

Представителите от всички целеви групи оценяват относително по-слабо воденето на проактивна и изпреварваща политика от страна на местната власт, насочена към конкретни сектори с очакван позитивен ефект за развитието на региона. Представителите на научните среди оценяват най-високо разработените системи от показатели за наблюдение и оценка на стратегическите документи за развитие на територията на рибарската област.

Обобщените оценки на капацитет на рибарска област „Варна (Аспарухово)-Белослав-Аксаково“ са представени на Фигура 7.

Фигура 7. Обобщени оценки за капацитет на рибарската област за развитие на син растеж

Капацитетът за сътрудничество в изследваните направления (икономически, социален и екологичен) се оценява от всички целеви групи като по-скоро висок. По отношение на обобщените блокове за административния и икономическия капацитет, най-висока оценка дават представителите на общинска администрация. За екологичния капацитет най-висока е обобщената оценка на представителите на НПО.

При проведеното проучване са обобщени направленията на сътрудничество между общинската администрация, бизнеса, НПО и научните среди в областта на развитието на рибарската област „Варна (Аспарухово) – Белослав – Аксаково“. Оценката е по 4-степенна скала, където 1 е „няма необходимост“, а 4 – „много висока необходимост от сътрудничество“.

Фигура 8. Необходимост от сътрудничество по направления

От представените на Фигура 8 данни прави впечатление, че за изследваните представители на бизнеса по-скоро няма необходимост от сътрудничество в почти всички изброени направления, в т.ч.: технически съвети, маркетингови съвети, компютърно управление, разработване на стратегии за развитие на дейността, контрол по качеството и сертификацията, информация за потенциала, риска и тенденциите на пазара, достъп до информация за различни финансови източници и дори по отношение на разработването на проекти по европейски и други програми. Изключение прави в известна степен необходимостта от сътрудничество при намиране на бизнес партньори (средна оценка 2,5) и обучение на персонала (средна оценка 2,68), като тези оценки показват по-скоро висока степен на сътрудничество.

За изследваните представители на НПО и общинска администрация необходимостта от сътрудничество във всички изброени групи може да се оцени като „по-скоро важно“ (оценки от 2,5 до 3,25). В най-висока степен за представителите на НПО е необходимо сътрудничество в областта на обученията на персонала и маркетинг.

Респондентите от общинска администрация оценяват по-високо необходимостта от сътрудничество във всички направления на оценка, като особено важно значение отдават на: разработването на проекти по европейски програми (средна оценка 3,22); достъп до информация за финансови източници (средна оценка 3,24); информация за потенциала, риска и тенденциите на пазара (средна оценка 3,2) и при разработване на стратегии за управление (средна оценка 3,2).

Като по-обобщен извод се оформя този, че има съществено разминаване между бизнеса (от една страна) и НПО и общинска администрация (от друга страна) по отношение на необходимостта от сътрудничество. Скептицизмът на бизнеса по отношение на необходимостта от сътрудничество може да се обясни с липсата на ефективно сътрудничество (от тяхна гледна точка) до момента. Друг е въпросът как бизнесът си представя сътрудничеството и какви ефекти очаква от него.

Различни от представените направления на сътрудничество са разграничени единствено за представителите на научните среди (Фигура 9). Направленията на сътрудничество, които тази целева група осъществява могат да се оценят по всички направления като по-скоро високи (средни оценки над 2,5 по четири степенна скала). Същевременно се идентифицира неусвоен потенциал и като много необходимо партньорство с цел научноизследователска дейност на основата на реални бизнес данни и тенденции (средна оценка 3,36), участие в съвместни проекти с практиката (средна оценка 3,34) и възможността за повишаване на квалификацията и поддържане по този начин на високо ниво на лична професионална компетентност (средна оценка 3,28). В посочените области се регистрира и най-значимо несъответствие между текущо състояние и необходимост от сътрудничество, което е добра основа за предприемане на действия за създаване на добавена стойност.

Фигура 9. Степен на сътрудничество и необходимост от развитие на партньорство за представители на научните среди

Представителите на изследваните групи са запитани в каква степен сътрудничат с други групи заинтересовани от развитието на рибарската област страни, както и каква е важноста на подобно сътрудничество.

За респондентите от страна на бизнеса по-скоро във висока степен е важно единствено сътрудничеството с компании в сферата на туризма (средна оценка 2,6), а в ниска степен е необходимо сътрудничеството със структури на публичната администрация в страната и в чужбина (средна оценка 2); с НПО, свързани с рибарството (средна оценка 2,3); представители на научните среди (средна оценка 2,4) и бизнеса, свързан с морската индустрия (2,42). Към настоящия момент бизнесът оценява

сътрудничеството с всички изброени целеви групи като отсъстващо или по-скоро в ниска степен. Възможно обяснение за липсата на сътрудничество (и възприятието, че такова по-скоро не е необходимо) може да бъде резултат от непознаване на ползите и ефекта от подобно партньорство.

Изследваните представители на НПО определят към момента като „по-скоро слабо“ сътрудничеството си с други НПО, свързани с рибарството и развитието на синята икономика в страната и в чужбина (средни оценки съответно 2,40 и 2,16) и с представителите на публичната администрация (средна оценка 2,40). Като „по-скоро високо“ тази целева група оценява сътрудничеството си с представителите на научните среди (средна оценка 2,78), бизнеса свързан с морската индустрия (средна оценка 2,78) и компаниите в сферата на туризма (2,64). Следва да се отчита, че в най-висока степен за респондентите от НПО е важно сътрудничеството с представителите на научните среди (средна оценка 3,16), на публичната администрация (3,06), на бизнеса, свързан с морската индустрия (средна оценка 3,02) и на компании в сферата на туризма (средна оценка 3,00).

Проучените представители на научните среди по-скоро сътрудничат с всички изследвани целеви групи, като средните оценки за това сътрудничество са относително близки (от 2,56 до 2,88 по 4-степенна скала). Няма съществена разлика и в значението на това сътрудничество, като то се определя като „по-скоро важно“ (средни оценки от 2,64 до 2,90).

В най-висока степен необходимостта от сътрудничество се оценява от респондентите от публичната администрация (средни оценки от 2,60 до 2,94 по четири степенна скала. В много висока степен за развитието на синята икономика в обхвата на рибарската област тези участници считат, че е важно сътрудничеството с бизнеса в сферата на туризма (средна оценка 3,32), с бизнеса, свързан с морската индустрия (средна оценка 3,4) и с научните среди (средна оценка 3,22).

От съществено значение за изследването на капацитета на рибарската област за сътрудничество и на направленията за партньорство, е анализа на факторите, които оказват въздействие върху него. Това е осъществено с помощта на блок от 11 твърдения, за които представителите на бизнеса, НПО и общинска администрация са помолени да посочат в каква степен са съгласни/ респ. не са съгласни, че се отнася за сътрудничеството в обхвата на рибарската област (Фигура 10).

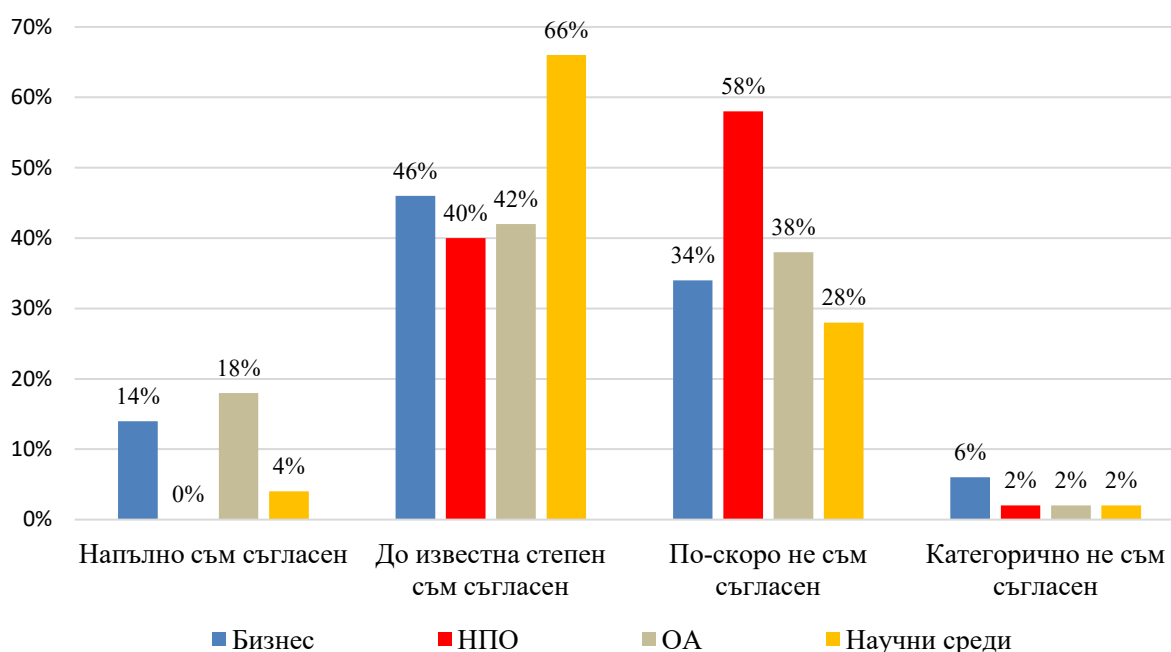
Фигура 10. Фактори, определящи сътрудничеството в обхвата на рибарската област

Обобщените оценки на всички включени в оценъчния блок твърдения показват, че бизнесът, НПО и публичната администрация по-скоро са съгласни, че публичната администрация поддържа партньорски отношения с НПО на територията на рибарската

област и те участват в консултативни органи на общинско и областно ниво. Аналогично преобладаваща част от изследваните представители са по-скоро съгласни, че върху решенията на местната власт се осъществява ефективен граждански контрол, по значими социално-икономически въпроси се организират дебати, осигуряват се условия за лесна комуникация с представителите на гражданите и НПО, че се отделя необходимото внимание на предложенията от тяхна страна, че представителите на публичната администрация са мотивирани да сътрудничат с НПО и бизнеса и да предоставят информация на заинтересованите страни. Представителите на бизнеса и НПО по-скоро не са съгласни, че има практика да се провеждат антикорупционни информационни кампании на територията на рибарската област.

Данните във Фигура 10 показват, че има по-висока степен на сходство между оценките на бизнеса и НПО, отколкото тези на общинската администрация. Типа на въпросите насочва към неоползотворена или неефективна комуникация от страна на органите на местна власт за популяризиране на различни активности, насочени към бизнеса и НПО.

Обобщена оценка за сътрудничеството между свързаните със сектор рибарство представители на територията на рибарската област е онагледена на Фигура 11 (зададен им е въпросът: в каква степен са съгласни с твърдението „Сътрудничеството между представителите на сектор „Рибарство“ на територията на рибарската област е на много високо равнище“).

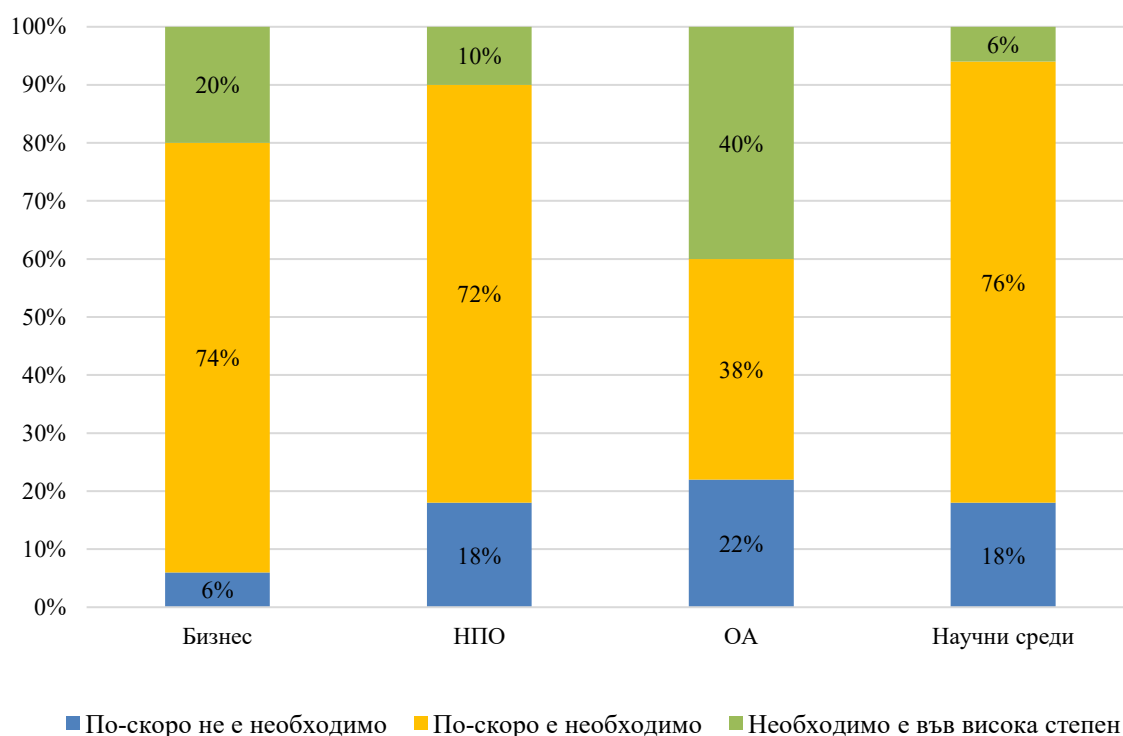

Фигура 11. Сътрудничеството в сектор "Рибарство" е на високо ниво

Преобладаваща част по-скоро са съгласни с това твърдение, но съществена част са на противоположното мнение и по-скоро не са съгласни. Това възпрепятства да се направи обобщена и категорична оценка за равнището на сътрудничеството в сектора. Вероятна причина е личният опит на респондентите и противоречивите практики, свързани с партнирането в рамките на сектора. Това поставя въпроса за управление на мрежи от субекти под формата на клъстер за интегриране на усилията на участниците.

В последния раздел на изследването са анализирани възможностите за развитие на дейности, различни от рибарството на територията на рибарската област и значението, което отдават бизнеса, представителите на НПО, научните среди и общинската администрация на развитието на туризма като алтернативна дейност.

Необходимостта от стимулиране развитието на дейности, различни от рибарството се определя от изследваните лица като „много висока“. Няма респонденти и в трите изследвани общини в обхвата на рибарската област, които да считат, че това не е необходимо. Съпоставка между отговорите на анкетираните лица по целеви групи е представена на Фигура 12.

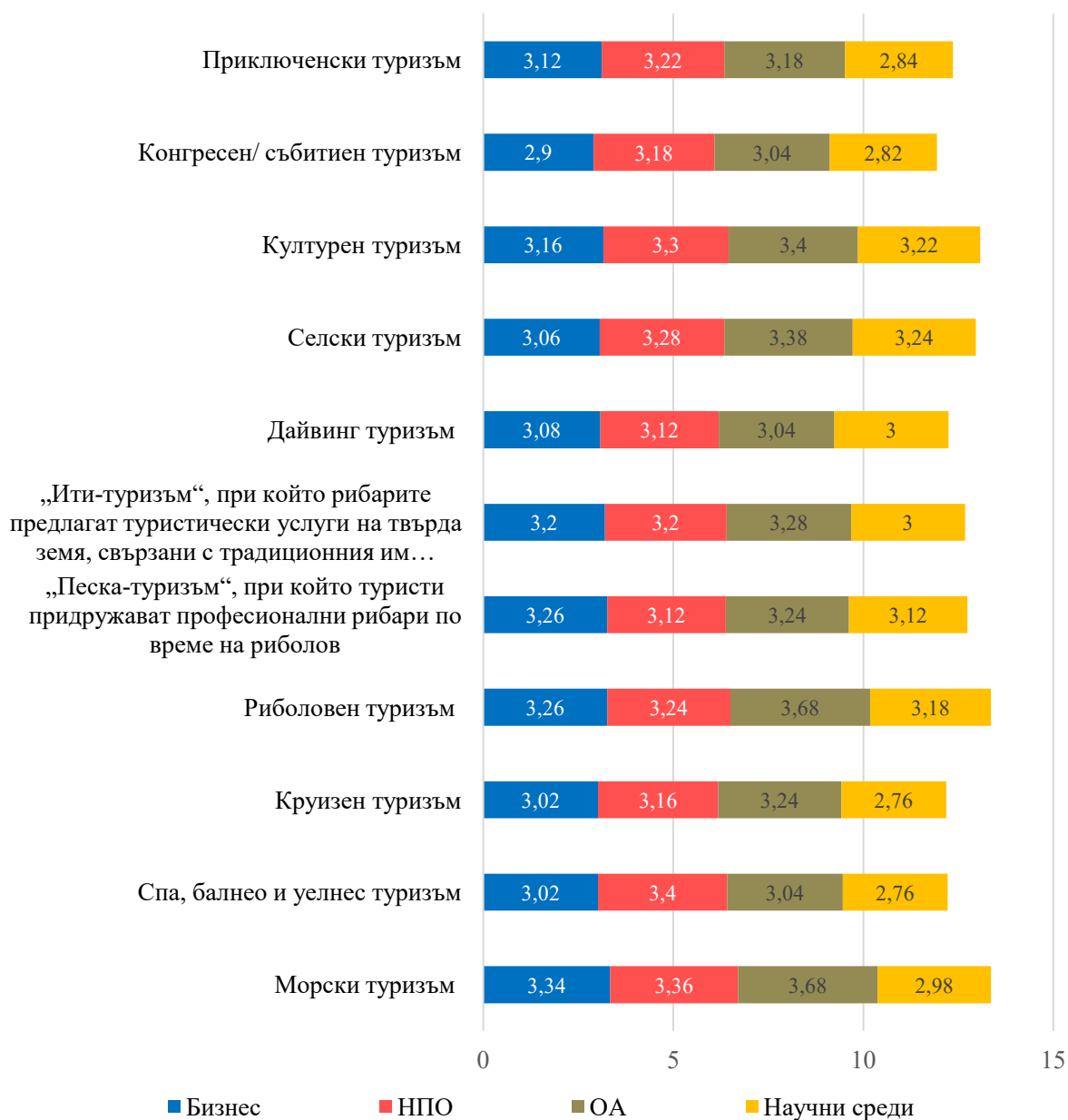

Фигура 12. Необходимост от развитие на различни от рибарството дейности

От представените данни на Фигура 12 се вижда, че преобладаваща част от изследваните лица считат, че е „по-скоро необходимо“ и е „необходимо във висока степен“ стимулиране развитието на различни от рибарството дейности на територията на

рибарската област. Делът на изследваните лица, които заемат пасивна позиция (т.е. не могат или не искат да се ангажират с мнение по въпроса) е нисък.

Интерес представлява приоритетът, който поставят целевите групи на развитието на различни видове туризъм (Фигура 13).

Фигура 13. Нагласи към развитие на различни видове туризъм в обхвата на рибарската област

В най-висока степен, според изследваните представители, следва да се развива морски, риболовен, културен и селски туризъм.

Съществено внимание се отделя на т.нар. „ити туризъм“, при който рибарите предлагат туристически услуги, свързани с традиционния им начин на живот. Това се

отнася и за „песка туризъм“ (туристи придружават професионални рибари по време на риболов), както и на приключенския туризъм. Това обаче предполага сериозна дейност по сегментиране на пазара и намиране на т.нар. „трайбове“, т.е. потенциални туристи с особени поведенчески и психологически характеристики, които биха избрали дестинацията на МИРГ заради (или в комбинация с други видове туризъм) възможността отблизо да се запознаят с традиционния начин на живот на рибарите или биха били склонни да придружават рибарите по време на риболов.

Относително по-слабо значение се отдава на спа, круизен, дайвинг и конгресен туризъм, въпреки, че подобно заключение е твърде условно. Значението на тези видове туризъм се оценява по различен начин от различните целеви групи. Може да се направи извод, че по-скоро е важно на територията на рибарската област да се предлага комплексен туристически продукт, с възможност за удовлетворяване на търсенето от страна на различни целеви групи туристи. Това може да се постигне чрез предлагане на територията на рибарската област на различни свързани с рибарството дейности и услуги.

На представителите на изследваните целеви групи е зададен въпросът в каква степен считат, че е необходимо (не е необходимо) да се развиват дейности, които биха имали значение като свързани с рибарството услуги. Резултатите са обобщени на Фигура 14.

Оценките от страна на представителите на бизнеса са близки и по-скоро високи за всички изброени видове дейности. Особен интерес се наблюдава по отношение на свързани с рибарството образователни дейности, включително насочени към повишаване престижа на професията (средна оценка 3,24), по отношение на морските превози (средна оценка 3,22) и на пътническите и фериботните услуги.

За респондентите от групата на НПО е категорично необходимо развитието на всички изброени услуги, като относително по-ниско е оценено развитието на морските превози (средна оценка 3,18), а като най-необходимо корабоплаването на къси разстояние (средна оценка 3,44).

За представителите на общинска администрация всички изброени дейности също категорично са необходими (средни оценки над 3,25). Изключение прави единствено развитието на яхтени пристанища, които се определят като по-скоро необходими (средна оценка 3,14). Най-високо се оценява развитието на свързаните с рибарството образователни дейности (средна оценка 3,56), отдаването под наем на лодки и съоръжения за риболов и пътническите и фериботни услуги (средни оценки 3,54).

Фигура 14. Необходимост от развитие на свързани с рибарството дейности

От гледна точка на представителите на научните среди, изброените услуги са по-скоро необходими, а като много необходимо определят единствено ветроходството (средна оценка 3,28).

Обобщените изводи, свързани с развитието на територията на рибарската област са както следва:

Първо. Преобладаваща част от представителите на всяка от целевите групи са запознати само отчасти с функцията на МИРГ.

Отчасти запознати са: 80% (като само 20% са запознати) от представителите на научните среди; 54% от представителите на бизнеса (40% са запознати); 74% от представителите на НПО (26% са запознати) и 64% от представителите на публичната

администрация (34% са запознати).

Най-слабо запознати са представителите на научните среди, като същевременно точно тази целева група проявява най-силен интерес за участие в дейности на МИРГ.

Много висок интерес за сътрудничество проявяват всички целеви групи, но до момента малък относителен дял от изследваните представители активно са вземали участие.

Второ. Най-голямо значение за развитието на територията на рибарската общност изследваните целеви групи отдават на крайбрежния туризъм (вкл. хотелиерство, ресторантьорство, дейности на туристически агенции и др.). Изключение правят представителите на научните среди, които поставят приоритет на производството на продукти от риболов и аквакултури, сини биотехнологии и защита на бреговата ивица.

Относително близки са резултатите за степента на важност на изследваните направления на икономическа дейност и все пак различните целеви групи поставят различен акцент за приоритетни направления.

Трето. Като ключови фактори, въздействащи върху развитието на рибарската област и дейности в обхвата на синия растеж се очертават редица инфраструктурни дейности свързани с експлоатирането на крайбрежните зони, рехабилитация на пътища, водоеми и т.н.

Четвърто. Преобладаваща част от представителите на всички изследвани представители на целеви групи считат, че на територията на рибарската област трябва да се развиват активно и дейности, различни от рибарството.

Приоритет от страна на всички целеви групи се поставя на образователни дейности, свързани с издигане престижа на професията, организиране на фестивали и други събития.

Пето. Различните целеви групи имат различни ползи от сътрудничеството в рамките на изпълнението на стратегията за син растеж.

От съществено значение за бизнеса като направления са: обучението на персонала; достъпът до информация за различни източници на финансиране и разработването на проекти по европейски програми.

За представителите на НПО приоритетно значение имат: маркетингови съвети; обучение на персонала и достъп до информация за източници на финансиране.

Приоритет като ползи от сътрудничеството си с останалите целеви групи, представителите на научните среди поставят на: участие в съвместни проекти с бизнеса;

апробиране на научните резултати в практиката и повишаване на равнището си на квалификация.

За представителите на публичната администрация водещо е значението на: достъпа до информация за финансови източници; разработване на проекти и на стратегии за управление.

Шесто. Приоритет се поставя на развитието на морски, риболовен и селски туризъм. Интерес привличат и „песка“ и „ити“ туризмът.

В най-висока степен според изследваните представители следва да се развива морски, риболовен, културен и селски туризъм. Съществено внимание се отделя на т.нар. „ити туризъм“, при който рибарите предлагат туристически услуги, свързани с традиционния им начин на живот. Това се отнася и за „песка туризмът“ (туристи придружават професионални рибари по време на риболов), както и на приключенския туризъм.

Използвана литература:

1. Документ на Европейска комисия (ЕК). Син растеж: възможности за устойчив растеж в морските дейности и корабоплаването. Брюксел, 13.09.2012. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiHwczts6PyAhVegP0HHTf6DiIQFnoECBAQAaw&url=https%3A%2F%2Fwww.parliament.bg%2Fpub%2FECD%2F146153COM_2014_86_BG_ACTE_f.doc&usg=AOvVaw2D8US1V_XKjVHb3vYcorhR&cshid=1628493729977597.
2. Документ на Европейската комисия (ЕК). Син растеж и интегрираната морска политика. Практически наръчник. 2017. Онлайн достъп: http://smallscalefishing.eu/wp-content/uploads/2017/09/Guide_8_bg
3. Monica Veronesi Burch, Arthur Rigaud; Thomas Binet & Clara Barthélemy, Vertigo Lab. Circular economy in fisheries and aquaculture areas. European Union, 2019. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/cms/farnet2/sites/default/files/publication/en_farnetguide17.pdf_WEB.pdf

Информация за контакт с автора:

Доц. д-р Мария Станимирова

Икономически университет – Варна

e-mail: maria_stanimirova@ue-varna.bg